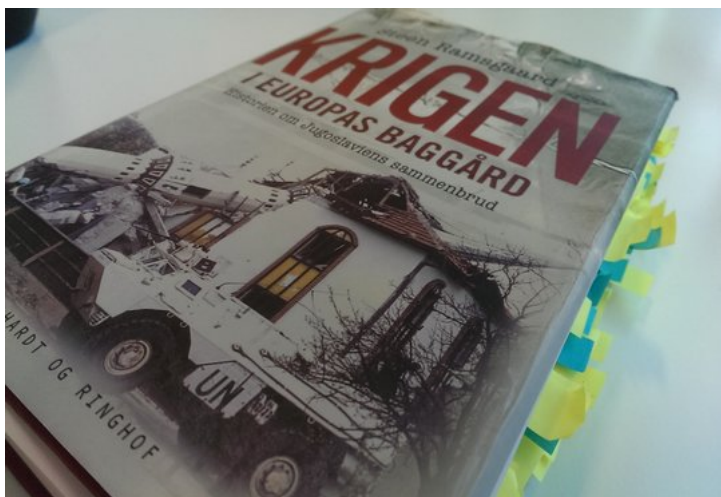

Magasinet rØST

SØG

Stjernegod journalistisk beretning om Balkankrigene

11. oktober 2016

Journalist Steen Ramsgaard kører rundt på balkan og besøger sine gamle informanter

BOGANMELDELSE | Steen Ramsgaard. Krigen i Europas Baggård – Historien om Jugoslaviens sammenbrud. 414 sider, ill., Lindhardt og Ringhof. Pris 299,95 kr. Anmeldt af Helga Molbæk-Steensig.

Steen Ramsgaard dækkede Balkan-krigene for DR i 1990'erne og besøgte den krigshærgede region i flere omgange. Nu kører han igen rundt på Balkan og besøger sine tidligere informanter og nye kontakter. Hans bog er skrevet på baggrund af disse besøg, hans egne beretninger og eksperters baggrundsviden om krigen.

Bogen består samlet set af syvogtyve kapitler og omhandler Balkans historie før krigen, krigen i først Slovenien og Kroatien over kulminationen i Bosnien til afslutningen i Kosovo og Makedonien, om efterspillet, demokratiseringen og sågar om fremtiden. Bogen kommer godt omkring stoffet og har mange nuancer med, men er samtidigt letlæst. Den er skrevet i journalistisk stil og har ikke mange henvisninger. Til gengæld har Ramsgaard interviewet adskillige af Danmarks fremmeste Balkan-eksperter, herunder Karsten Fledelius, Tea Sindbæk og Christian Axboe Nielsen.

Der er tale om en rigtig god bog om Balkankrigene. Ved at bibeholde en meget skarp opdeling imellem etablerede fakta og de mere subjektive fortællinger hos individer og grupper, omgår bogen det balanceringsnarrativ, der præger mange Balkanberetninger, og ikke bidrager til afdækning af sandheden. De interviewede i bogen, som inkluderer både menneskerettighedsforkæmpere og støtter til dømte krigsforbrydere, samt eksperter, politikere og lokale fra flere etniske grupper, får lov at tale for egen regning.

Eminente og bærende citater

"Der findes tre slags drømme om Jugoslavien. Der er jugo-nostalgikere, jugo-melankolikere og jugo-alkoholikere. Jeg er jugo-alkoholiker, jeg tænker bare på god vin fra Serbien." – Ivan Zvonimir Čičak, Kroatisk journalist, side 394.

Langt størstedelen af 'Krigen i Europas Baggård' består af udtalelser fra informanterne. Kun et par steder er Ramsgaards spørgsmål skrevet ind i teksten, det giver en fornemmelse af, at historierne nærmest er kommet af sig selv. Informanterne har haft brug for at fortælle deres historier, og de skammer sig ikke over dem. Heller ikke, når de åbent indrømmer kriminelle eller anti-demokratiske handlinger.

"Jeg brugte matematiske formler, og ifølge mine beregninger kan man altid stjæle 10-15 procent af stemmerne ved et nationalvalg" – Zvonimir Trajković, spindoktor for Milošević, Kuštunica, Karadžić og Đukanović, side 59.

Østeuropas første spindoktor, Zvonimir Trajković, er en af Ramsgaards mere farverige informanter. Han fortæller åbent om, hvordan han sørgede for at få Milošević til magten ved at spille på historien om de undertrykte serbere, ved bestikkelse og ved valgsvindel. Han fortæller også om, hvordan Milošević kunne have holdt Jugoslavien samlet, hvis bare han havde lyttet til Trajković og sat hårdere ind med hæren. Han beskriver desuden i detaljer, hvordan han og den nuværende Montenegrinske premierminister smuglede cigaretter til Italien for millioner

VÆLG LAND

([/?id=45](#))

RSS

Få nyheder og analyser fra Magasinet rØST som RSS-feed, [læs mere her](#) ([/?id=15](#)).

NYHEDSBREV

Email-adresse

Fornavn

Efternavn

Subscribe

Magasi...

Synes godt o

<

Magasine...

Maked...

"Det var en mærkelig situation. Vi voksede op som Titos pionerer, og i folkeskolen fik vi at vide, at kroaterne, slovenerne, bosnierne, makedonerne alle sammen er vore brødre. Sådan blev vi opdraget. Men da vi så blev 18, kom der nogen og gav os et gevær og sendte os til Vukovar for at dræbe et andet menneske, bare fordi han var kroat." – Srđa Popović, grundlægger af studenterbevægelsen Otpor og en af drivkræfterne bag strejken i år 2000, der tvang Milošević til at anerkende sit valgnederlag, side 330.

Bogens informanter dækker et bredt spektrum af personligheder, og Ramsgaard er omhyggelig med at beskrive dem han taler med. Der er dem, der kæmper for forsoning, såsom Srđa Popović, der er citeret herover, som arbejder for fredelig demokratisering overalt i verden gennem foreningen CANVAS på baggrund af deres erfaringer i Serbien. Til disse hører også retsmedicineren Milovan Kubat, der arbejder med at identificere ligene i de massegrave, der stadigvæk dukker op, så pårørende kan få vished og dermed komme tættere på forsoning.

Der er dog også personer, der taler ind i de etno-nationalistiske narrativer og ikke vil udelukke nye grænser på Balkan, herunder Trajković som regner med at Montenegro igen vil blive en del af Serbien, og Miroslav Tuđman, Franjo Tuđmans søn, som ikke vil udelukke at kroaterne i Bosnien en dag vil blive del af Kroatien igen.

Ramsgaard har i det hele taget fået adgang til rigtig mange væsentlige personer på Balkan, deriblandt adskillige tidligere præsidenter, tidligere soldater, krigsfanger, våbenhandlere og smuglere. Alene dét, gør bogen værd at læse.

Narrativer og konspirationsteorier

Det er en af bogens kvaliteter at Ramsgaard har formået at få historierne ud af informanterne, gengiver dem samvittighedsfuldt, uden at lægge skjul på at nogle af fortællingerne er de rene konspirationsteorier. Særligt Trajković' beskrivelse af folkemordet i Srebrenica, som fandt sted under Karadžić, imens Trajković var hans rådgiver, er fyldt med konspirationsteorier, om at amerikanerne brugte uran-granater på Balkan og at massegravene nær Potočari blev fyldt op med knogler fra nærtliggende kirkegårde.

Det er vigtigt at bogen har disse narrativer med, da de fortæller noget om, hvorfor det er så svært at indgå aftaler på Balkan, og hvorfor det arbejde ICTY (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – retsorgan under FNs sikkerhedsråd) og NGO'er har udført med at dokumentere, hvad der skete under krigen, er så vigtigt.

Samtidigt med at konspirationsteorierne har en forklaringskraft, er der en risiko for at fremme løgnehistorierne ved at lade informanterne gengive dem med deres egne ord. I kapitel 18 og 19 om Srebrenica, går Ramsgaard på en knivsæg mellem disse hensyn, hvor han skiftevis lader blandt andet den tidligere Jugoslaviske spion, Petar Ajdinović, og tidligere formand for parlamentet i Republika Srpska, Momčilo Krajišnik, fortælle og selv noterer, hvad der er og ikke er belæg for ifølge ICTYs arkiver.

Adspurgt om, hvordan Ramsgaard ser sin rolle i forhold til de forskellige narrativer, svarede han til et foredrag på Institut for Tværkulturelle Studier, Københavns Universitet den 10.10.2016, at han ser sig selv som formidler, der med sin journalistiske baggrund kan fortælle historierne om Balkan på en måde, der er tilgængelig for et bredt publikum. Alle informationer, der medtages i bogen er tjekket op imod ICTYs databaser og andre officielle dokumenter, men i sidste ende sorterede forfatteren frit i, hvilke detaljer og hvilke informanter, der kom med i bogen, alt efter om de bidrog til en sammenhængende historie.

Den personlige beretning

"Mostar var et galehus. Mens folk fredsommeligt drak kaffe på byens fortovscafeer og nød den varme sommersøndag, lød der eksplosioner og skud lige i nærheden." – Steen Ramsgaard, side 210.

I tillæg til de mange interviews, er dele af bogen Ramsgaards egne beretninger fra sine reportagerejser under krigen. Historierne her er meget levende fortalt og giver et indblik i, hvordan en international reporter har adgang til begge sider af fronten, på en måde de involverede parter ikke har. De giver også en fornemmelse af den kaotiske situation en borgerkrig er.

Den danske forbindelse

"Her i Kroatien har vi en løbende debat om det kyrilliske alfabet. ... Mange serbere fra Vukovar er uskyldige, de har intet med den krig at gøre, og har ikke begået krigsforbrydelser. Men de lider under en slags kollektiv skyld, som de kommer til at betale for. Det er selvfølgelig ikke godt. Jeg vil fortælle historien om de tyske gadeskilte [som blev udsat for hærværk i Sønderjylland red.] videre, for I er jo gode naboer, I danskere og tyskere." - Ivan Zvonimir Čičak, side 374.

Ramsgaard møder sine informanter som en dansk journalist, og flere steder i bogen tilpasser informanterne deres forklaringer ind i en skandinavisk kontekst. De nordiske lande bliver brugt som økonomiske og sociale forbilleder, men der sniger sig også et par advarsler ind til Nordeuropa om at nationalisme og isolationisme er ødelæggende kræfter. Der er også adskillige af Ramsgaards informanter, der er danskere, eller har forbindelser til Danmark.

Udover de danske Balkaneksperter, har Ramsgaard interviewet den tidligere bosniakiske krigsfange i koncentrationslejren ved Trnopolje, Fikret Alić, som har boet og arbejdet i Danmark fra han i 1993 kom til landet som flygtning, til han i 2014 flyttede tilbage til Bosnien. Det danske aspekt omfatter også interviews med adskillige danskere, der har været militært og civilt udstationeret under krigen. Fra oberst Lars Møller der fortæller om operation Bøllebank, oberst Bjarne Hesselberg, der fortæller om FN-styrkernes ildkamp mod kroaterne i Medak-lommen til Steen Otto Pedersen fra Dansk Flygtningehjælp og Niels Bonde fra Civilforsvaret.

pmgrecordings - ...
JUNE - Never Let ...
JUNE - Santa Cruz
Cookie policy

"At komme til Bosnien var som at videreføre de øvelser, vi havde været på i Danmark. Alt, vi havde lært, skulle vi bruge dernede. Desuden skulle jeg bruge, hvad jeg som officer havde lært på psykologikurserne." – Niels Bonde, Civilforsvaret, side 191

Advarslen om nationalismen

"Det geniale ved nationalisme er, set med magthavernes briller, at hvis du kritiserer vores leder, så er du landsforræder. Dodik har sagt igen og igen, at 'et angreb på mig, er et angreb på Srpska'. Stil ikke kritiske spørgsmål, for så bliver du hængt ud som forræder." – Christian Axboe Nielsen, lektor ved Østeuropastudier, Aarhus Universitet og konsulent for ICTY, side 287

'Krigen i Europas Baggård' handler om Balkankrigene, hvordan de opstod, hvordan de udspillede sig og hvad udsigterne er for fremtidig forsoning og fremskridt. Etno-nationalisme, isolationisme, og hadefuld retorik spillede en stor rolle for krigenes udbrud og voldsomhed. Ramsgaard slår allerede i forordet fast, at det forsimplede narrativ om 'århundreders had' ikke holder, og at lektionerne fra Balkan derfor er vigtige og relevante for hele Europa.

"Nationalister i alle lejre er næsten altid inkompetente mennesker, der ikke regner menneskeliv ret højt. De, der pludselig myldrede frem i Krajina, var mennesker, der ikke kunne bidrage med ret meget i et civiliseret samfund. Men på grund af nationalismen var de med raket fart kommet helt op i samfundets top. De levede af hinanden, uanset hvilken side vi snakker om." – Milovan Kubat, serbisk-født retsmediciner i Kroatien, side 89

Nationalismen og hadefulde ide-komplekser er begreber med stor forklaringskraft hos mange af Ramsgaards informanter. Milovan Kubat, citeret herover, der arbejder for forsoning efter konflikten, beskriver nationalismen og historiefortællingen som dét, der bestemmer, hvem der har magten på Balkan. Underforstået, at fortællinger af denne art er magtfulde og potentielt farlige, uanset hvor de fortælles.

Overordnet

'Krigen i Europas Baggård' kommer vidt omkring i sine syvogtyve kapitler og benytter sig af gode ekspertkilder og klare opdelinger i, hvad informanter mener og hvad forfatteren mener. Den vil både kunne læses af personer, der vil have en introduktion til Balkankrigene og af personer, der kender området godt.

Balkanentusiaster vil kunne nyde de mange interviews med personer, der ikke udtaler sig ofte, imens nyttilkomne kan få et bredt overblik. Sidst vil jeg nævne at bogen, på trods af, at dens emnefelt er det blodigste kapitel i Europæisk historie siden Anden Verdenskrig, ikke er ren depressionslæsning. Ramsgaard har interviewet unge mennesker på Balkan som kæmper for en bedre fremtid, og det er oplivende at høre om.

Steen Ramsgaard er freelance journalist, der blandt andet skriver for [Magasinet Europa](http://magasineturopa.dk/author/steen-ramsgaard/) (<http://magasineturopa.dk/author/steen-ramsgaard/>). 'Krigen i Europas Baggård' kan købes i boghandler og på Saxo online (https://www.saxo.com/dk/krigen-i-europas-baggaard-steen-ramsgaard-indbundet_9788711510537?dfw_tracker=13098-43126081&qclid=C1ia1ffb0s8CFaLacgod4MwJmw&qclsrc=aw.ds).

Helga Molbæk-Steensig, BA i Balkanstudier, Cand.mag i Internationale studier, er sydøst-redaktør for Magasinet rØST.

Af Helga Molbæk-Steensig

[Recommend](#) One person recommends this. [Sign Up](#) to see what your friends recommend.

0 Kommentarer **Magasinet rØST**

[Log på](#)

[Anbefal](#) [Del](#)

Sortér efter Bedste

Start debat...

LOG IND MED

ELLER REGISTRER DIG HOS DISQUS ?

Navn

Vær den første til at kommentere.

OGSÅ PÅ MAGASINET RØST

Putin reagerer ikke på slag over fingrene – det er tid til at gå ...

1 kommentar • 3 år siden

Jens A — Hvor har Macim Tucker dog ret! Der kommer INGEN holdbar aftale med Putin! Der er ...

Makedonien: Det yngste europæiske diktatur

1 kommentar • et år siden

John Petersen — Hej Emil Saggau. Jeg forsøger ligesom du at hitte rede i, hvad der foregår i ...

Unge: Hastigt på vei imod en

På knivsæden mellem demokrati

...gen tilføje på vej med en
åben investeringskultur

1 kommentar • 2 år siden

Eskild Nielsen — USA
AMBASSOR OM INVESTERING
(Klik ...

...tilføje mellem kommentar
og diktatur

1 kommentar • 3 år siden

Kristoffer Friis Hecquet — Super
artike!! Jeg tror heller ikke at
regeringen har interesser i en ...

 Tilmeld Tilføj Disqus til din sideTilføj DisqusTilføj Privatindstillinger

Magasinet rØST. Ophavsret: Ophavsretten tilhører Magasinet rØST. Magasinet's artikler og indhold kan ikke kopieres og distribueres uden tilladelse fra Magasinet rØST.